

Bevezetés

A környezettel kapcsolatos problémák olyannyira túl vannak mindazon, amit közvetlenül fel tudunk fogni, és módunkban áll befolyásolni, hogy csak hánykolódunk ide-oda a különböző vélemények és politikák között, s csupán a közös aggodalmunk az, amibe kapaszkodhatunk. Egyfelől hiszünk a vészharangot kongatóknak, mert senki sem lehet olyan pesszimista, mint az, aki ok nélkül az. Másfelől hiszünk a szkeptikusoknak is, mert reményt adnak, és arra hívják fel a figyelmünket, hogy a vészharangot kongatók érzelmileg mélyen elköteleződtek a pesszimista jóslatuk mellett. Mi meg csak állunk, és egyszerre vagyunk elszenvedői annak, hogy a kormányok, a nem kormányzati szervezetek és a lobbicsoportok növelik is az aggodalmainkat, meg szabadulást is ígérnek tőlük.

Azok nélkül az erőforrások nélkül, amelyek a kormányok szintjén állnak rendelkezésre, aligha lehet komolyan foglalkozni az olyan problémákkal, mint a klímaváltozás, a kőolajszennyezés, a műanyagszennyezés vagy a biológiai sokféleség elvesztése. Viszont a történelem arra tanít bennünket, hogy a hatalmas méretű projektek a bürokraták kezében gyorsan ellenőrizhetetlenné és elszámoltathatatlaná válnak, és az állam által bevezetett szabályozásnak olyan mellékhatásai vannak, amelyek gyakran még tovább rontanak is azon, aminek a gyógyítását célozzák. Mi több, ugyanazok ígérnek nagyszabású projekteket a tiszta energia előállítására és a környezetszennyezés csökkentésére, akik egyúttal hasonlóan nagy ívű elképzeléseket kínálnak a repülőterek bővítésére, az utak építésére és az autóipar támogatására is. A helyzet az, hogy amint a problémák a kormányok kezébe kerülnek, azonnal ki is kerülnek az ellenőrzésünk alól. A mi saját gondolkodásunkat a lokális igények formálták, nem pedig a globális bizonytalanságok: az a mindennapi kényszerűségek terméke, bölcsessége pedig a túlélés bölcsessége.

Van ebben egy megszívlelendő tanulság mindazok számára, akik a környezet kérdéseiről gondolkoznak. Egyetlen nagy ívű projekt sem lehet sikeres, ha nem a kis léptékű, gyakorlati gondolkodásunkban gyökerezik. Hiszen végül mi vagyunk azok, akiknek cselekednünk kell, akiknek el kell fogadnunk és a magunkévá kell tennünk a nevünkben elfogadott döntéseket, és mi vagyunk azok, akiknek meg kell hozniuk a szükségesnek nyilvánított áldozatokat a jövő nemzedékei érdekében. Az az érzésem, hogy a jelenlegi ökológiai mozgalmak többsége, amelyek nagyarányú, sőt egyenesen elképzelhetetlen méretű kormányzati projektek megvalósítását követelik, és ezzel együtt életmódunk alapvető megváltoztatását tűzték napirendre, nem tették magukévá ezt a gondolatot. Terveik, akárcsak fülsiketítő riogatásuk, megijesztik az átlagpolgárt, ahelyett, hogy maguk mellé állítanák őt, így az átlagpolgár a rázúduló, vészjósló figyelmeztetések özönében kénytelen leélni az életét, miközben igyekszik megőrizni a lelki egyensúlyát ebben a rettenetes hangzavarban.

Könyvemben a környezeti problémák egy másfajta szemléletmódját szeretném megmutatni, amely reményeim szerint összhangban van az emberi természettel és azzal a konzervatív filozófiával, amely a mindennapi élet szokásos menetéből ered. Konkrét problémákkal kapcsolatban nem teszek részletes megoldási javaslatokat.

Ehelyett egy olyan nézőpontot ajánlok, amelyből szemlélve ezek a problémák a *mi saját* problémáinkként jelennek meg, amelyek *megoldásához mi magunk* láthatunk hozzá a rendelkezésünkre álló morális kelléktárra építve. Számomra ez a konzervativizmus maradandó üzenete. Ha ellenséges fogadtatásban részesül mindazok részéről, akik egy felmerülő probléma megoldását csak radikális úton tudják elképzelni, és persze úgy, hogy közben ők irányítanak – az csak további bizonyíték az érvényessége mellett.

Ebben a könyvben a környezet kérdését a maga egészében, annak minden leágazásával együtt szeretném bemutatni. Következésképpen filozófiai, pszichológiai, közgazdaságtani, valamint ökológiai és történelmi szövegekre építettem. Amellett érvelek, hogy a környezeti problémákkal való foglalkozást nem sajátíthatja ki magának az állam – ezekre nekünk magunknak kell megtalálnunk a megoldást, a mindennapi életünkből kiindulva. A problémák megoldása csak akkor lehetséges, ha az emberekben megvan a megfelelő motiváció ahhoz, hogy számot vessenek ezekkel, a kormányzat feladata pedig az, hogy megteremtse annak a feltételeit, hogy ez a megfelelő motiváció kialakulhasson és megerősödhessen. Ezt a motivációt (vagy inkább motivációcsaládot) *oikophiliaként* írom le, az otthon iránti szeretetként, az ahhoz való kötődésként, és feltárom azokat a feltételeket, amelyek között az *oikophilia* kialakul, valamint rámutatok az állam feladataira azzal kapcsolatban, hogy hogyan biztosítson teret neki. Védelmembe veszem a lokális kezdeményezéseket a globális projektekkel szemben, a civil önszerveződést a politikai aktivizmussal szemben, valamint a baráti kapcsolódások kis léptékű intézményeit a nagyszabású és célirányos kampányokkal szemben. Következésképpen érvelésem szembemegy a mai környezetvédő gondolkodás nagy részével, és talán szkeptikusan fogadják majd azok az olvasók is, akik egyébként osztják a legfontosabb kiindulási szempontjaimat. Ezért alaposan körbejártam a gyakorlati gondolkodás fő elveit, valamint annak módozatait, hogyan képesek a racionális lények kooperatív megoldásokat találni olyan problémákra, amelyeket a maguk szintjén sem az egyén, sem a centralizált állam nem tud kezelni. A felülről irányított szabályozással és a valamely nagy cél elérése köré szerveződő mozgalmakkal szemben egyaránt kritikus vagyok, és a környezetről való gondolkodás alapvető kérdését abból az egyensúlyvesztésből származtatom, ami akkor áll elő, amikor az emberek az őket körülvevő világot már nem mint az otthonukat értelmezik. Ennek az egyensúlyvesztésnek sok oka van; ezek közül nem elhanyagolható a jog és a jogszabályalkotás helytelen használata, valamint a társadalom fragmentálódása, amely akkor áll elő, amikor bürokraták veszik kezükbe az irányítást.

Roger Scruton

Könyvem megírása során nagy segítséget jelentett, hogy az American Enterprise Institute rezidens kutatója lehettem, ahol kollegiális légkör fogadott, és gondolataim számára nyitott, széles látókörű opponenseket találtam. Sok hasznos beszélgetést folytattam, többek között Kenneth P. Greenel, Lee Lane-nel, Stephen Haywarddal és Christopher C. DeMuttal. Szeretnék továbbá köszönetet mondani Kimberly Hudsonnak és Keriann Hopkinsnak a felbecsülhetetlen szerkesztői segítségükért, valamint Tony Curzon Price-nak, Angelika Krebsnek, Ian Christie-nek, Alicja Gęścińskának, Mark Sagoffnak és

David Wigginsnek, akik türelmesen végigolvasták a korábbi változatokat, és jogosan vetették a szememre számos tévedésemet, amelyek egy része mégis a könyvben maradt.